

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית

אגף שפות

הפיקוח על הוראת ערבית ואסלאם

ל' תשרי תשע"ז

01 נובמבר 2016

דף למורה

שאלות עומ"ר (ערכים, מעורבות, רלוונטיות)

בתחום הדעת ערבית

שאלות עומ"ר (ערכים, מעורבות, רלוונטיות) משמעותיות לעולמם של התלמידים ולעולמה של החברה, ואמורות להעסיק את כל מי שלוקח חלק בחיי החברה. לצד יכולותיו האינטלקטואליות של התלמיד, שאלות מסוג זה מביאות לידי ביטוי גם את עולמו הפנימי, השיפוטי והערכי, וכוללות גם היבטים "משמעותיים" של רגש, מעורבות אישית ועמדה ערכית¹.

המסמך שלפניכם הוא בבחינת המלצה למורה ומטרתו לסייע למורה לשלב את נושא הערכים בהוראה בכיתה.

מקצוע הערבית בחטיבה העליונה כולל מגוון רחב של טקסטים. השאיפה היא כי בעת הלימוד בכיתה ישלב המורה את נושא הערכים הבאים לידי ביטוי בכל טקסט שההוראה מזמנת, בין אם אלו מאמרי מפמ"ר, יצירות ספרות, טקסטים אקטואליים, טקסטים מודרניים או קלאסיים.

המסמך שלפניכם מכיל דוגמאות למילים ולביטויים בסיסיים שעל התלמיד להכיר בהקשר של שאלות העומ"ר, מספר ערכים מרכזיים שרצוי ללמדם, וכן שאלות לדוגמה לשם דיון בכיתה.

ראוי לציין כי השנה בבחינת הבגרות, תופיע שאלת ערכים בקטע האנסין המודרני והקלאסי, אך המגמה בהוראת הערבית היא לשלב את הערכים גם בהוראה בכיתה. ולשם כך מצורף מסמך המלצות זה.

¹ ראה: וינשטוק, משה. 2016. אגרת המזכירות הפדגוגית 1 / שאלות לבגרות המשקפות את מטרות תכניות הלימודים.

שאלות על ערכים

דוגמאות למילים ולביטויים בסיסיים שעל התלמיד להכיר:

قيمة (ج) قيم – ערך, ערכים

إنعكس – השתקף

عبر عن - הביע את, ביטא את

ورد (_) في – נאמר ב, נזכר ב (ספר, מאמר וכד')

דוגמאות לערכים:

قيمة العطاء – ערך הנתינה

قيمة الاحترام – ערך הכבוד (מתן כבוד) - إحترام الانسان , إحترام حقوق الانسان ,
إحترام القانون , إحترام الآخر

قيمة الكرامة – ערך הכבוד / כבוד עצמי / נדיבות- كرامة الانسان

قيمة الجود – ערך הנדיבות

قيمة التسامح – ערך הסובלנות

قيمة الصدق – ערך אמירת האמת

قيمة المساواة والتكافؤ- ערך השוויון

قيمة التضامن – ערך הסולידריות / הזדהות / ערכות הדדית

قيمة الحرّية – ערך החופש/החרות – حرّية التعبير عن الرأي , حرّية الاختيار , حرّية
التفكير

مساعدة الآخر- העזרה לזולת

قيمة التواضع (مثلا الاكتفاء بالقليل) – ערך הצניעות / הענווה

המורה יוכל ללמד ערכים נוספים, שאינם כלולים ברשימה הנתונה.

הערות:

בשאלות העוסקות במאמרי המפמ"ר וביצירות הספרות, הידועים לתלמיד מראש, המורה יידרש ללמד אוצר מילים הקשור לערכים בכיתה ולעסוק בערכים המסוימים המובעים ביצירות שנלמדו בכיתה ובמאמרים.

בשאלות העוסקות באנסינים, יש לעסוק בשאלות כלליות שבהן הערכים כבר נתונים, והתלמיד יידרש להבנה והסקה מתוך הטקסט.

שאלות לדוגמה לדיון בכיתה

א. דוגמה לשאלה העוסקת בערכים - בספרות (סעיף הכתיבה)

أكتب عن قيمة يعبر عنها الكاتب / الشاعر (١٤: تنعكس) في إحدى القصص / القصائد التي تعلّمتها. أثبت جوابك من القصة / الشعر.

ב. דוגמאות לשאלות העוסקות בערכים - במאמרי המפמ"ר (סעיף הכתיבה)

במאמר על הפרדה בין הנשים והגברים בסעודיה:

1. حسب رأيك، هل يعبر مضمون المقال عن قيمة المساواة بين الرجال والنساء في السعودية؟ علّل جوابك.

או:

حسب رأيك، هل يدلّ مضمون المقال على قيمة المساواة بين الرجال والنساء في السعودية؟ علّل جوابك.

2. هل قيمة المساواة بين الجنسين مهمة حسب رأيك؟ علّل جوابك.

3. حسب رأيك, هل تتغير القيم في المجتمع العربي في مجال حقوق المرأة؟

(זוהי שאלה בדרגת קושי גבוהה המבוססת על ידע של התלמיד. התלמיד הידען יכול להתייחס למינוי נשים למועצת השורא בסעודיה, לנשים בולטות בעולם הערבי (כמו נואל אלסעדאוי), לחברות כנסת ערביות בישראל, לזמרות ערביות בארץ ובעולם וכד').

4. حسب رأيك, ما هي القيم التي بإمكاننا أن نتعلمها من المقال "الفصل بين الموظفين والموظفات في بنوك السعودية"؟ علل جوابك.

ג. דוגמאות לשאלות העוסקות בערכים - בטקסטים מודרניים או קלאסיים (אם יש ערכים הבאים לידי ביטוי בטקסט).

1. إنسخ من النصّ الجملة التي تدلّ على قيمة ال _____
(להשלים בשאלה ערך בהתאם לתוכן הטקסט).

2. اختر الجواب الصحيح:

ما هي القيمة التي تنعكس في السطر $x-y$?

أ. قيمة العطاء ب. قيمة التسامح ت. قيمة الكرامة ث. قيمة المساواة
(באפשרויות הבחירה- להתאים את התשובה הנכונה לתוכן הטקסט)

3. ترجم الجملة التالية: (***** ציטוט משפט מהטקסט *****)

أجب بالعربية أو بالعربية:

ما هي القيمة التي تنعكس في هذه الجملة؟

